Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. SZPUNAR
fremsat den 10. marts 2016[1]

**Sag C-12/15**

**Universal Music International Holding BV**
**mod**
**Michael Tétreault Schilling,**
**Irwin Schwartz,**
**Josef Brož**

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol))

»Område med frihed, sikkerhed og retfærdighed — retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område — forordning (EF) nr. 44/2001 — artikel 5, nr. 3) — sager om erstatningsansvar uden for kontrakt — det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået — rent formuetab«

## I – **Indledning**

1. Det er velkendt, at den ordning om tildeling af retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område, der blev indført med forordning (EF) nr. 44/2001[2], er baseret på den generelle regel i denne forordnings artikel 2, stk. 1, hvorefter personer, der har bopæl på en medlemsstats område, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat, og at en af undtagelserne fra denne regel findes i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, hvorefter en person, der har bopæl på en medlemsstats område, i sager om erstatning uden for kontrakt kan sagsøges i en anden medlemsstat ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået.

2. Det centrale spørgsmål i den foreliggende sag er, om en formueskade lidt i en medlemsstat som følge af en ansvarspådragende handling begået i en anden medlemsstat alene kan danne grundlag for en retslig kompetence i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

## II – **Retsforskrifter**

3. Artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001 er affattet således:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne forordning skal personer, der har bopæl på en medlemsstats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne medlemsstat.«

1 — Originalsprog: fransk.

2 — Rådets forordning af 22.12.2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EUT 2001 L 12, s. 1).

4. Samme forordnings artikel 5 bestemmer følgende:

»En person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat:

[...]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå

[...]«

## III – **De faktiske omstændigheder i tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål**

5. Universal Music International Holding BV (herefter »Universal Music«) er et pladeselskab med hjemsted i Baarn (Nederlandene), og er en underafdeling af Universal Music Group med hjemsted i USA. Universal Music International Ltd (herefter »Universal Ltd«) er et søsterselskab til Universal Music og ligeledes en underafdeling af Universal Music Group.

6. I 1998 indgik Universal Ltd, B&M spol. s.r.o. (herefter »B&M«), et selskab med hjemsted i Den Tjekkiske Republik, og aktionærerne i B&M en aftale, hvorefter et eller flere Universal Music Group tilhørende selskaber som det selskab, der inden for Universal Music Group i sidste ende blev udpeget til dette formål, først skulle købe 70% af aktierne i B&M., mens de resterende aktier skulle købes i 2003. Prisen for aktierne skulle fastsættes i 2003 i forbindelse med købet af de resterende 30%. Disse aftaler blev nedfældet i et Letter of Intent, hvori der som mål fastsattes en pris på fem gange B&M's gennemsnitlige årlige fortjeneste.

7. Parterne forhandlede efterfølgende om en aftale om salg og levering af 70% af aktierne i B&M samt om en aftale om en option på de resterende 30% af aktierne. På opdrag af den juridiske afdeling i Universal Music Group blev aftalen om aktieoptionen udfærdiget af det tjekkiske advokatkontor Burns Schwartz International. Fra slutningen af august 1998 blev der udvekslet otte udkast til optionsaftalen mellem den juridiske afdeling i Universal Music Group, Burns Schwartz International og aktionærerne i B&M. Under disse forhandlinger blev Universal Music angivet som køber.

8. Den 5. november 1998 indgik Universal Music, B&M og aktionærerne i B&M aftalen om aktieoptioner.

9. Det fremgår af de sagsakter, som Domstolen er i besiddelse af, at en tekstændring, der blev foreslået af den juridiske afdeling i Universal Music Group, ikke blev medtaget fuldt ud af en medarbejder hos Burns Schwartz International, hvilket førte til, at salgsprisen blev femdoblet i forhold til den tilstræbte salgspris, en salgspris der efterfølgende skulle multipliceres med antallet af aktionærer.

10. I august 2003 opfyldte Universal Music sin forpligtelse til at købe de resterende 30% aktier af B&M's aktionærer. Selskabet beregnede købsprisen på basis af den tilstræbte salgspris til 10 180 281 CZK (ca. 313 770,41 EUR). B&M's aktionærer krævede imidlertid den salgspris, som den i aftalen om aktieoptioner anførte formel resulterede i, hvilket gav et beløb på 1 003 605 620 CKZ (ca. 30 932 520,27 EUR).

11. Universal Music og aktionærerne i B&M besluttede at indbringe tvisten for et voldgiftsudvalg, og de nåede frem til et forlig den 31. januar 2005. Ifølge forligsaftalen skulle Universal Music betale aktionærerne en samlet pris på 2 654 280,03 EUR for de resterende 30% af aktierne (herefter »forligsbeløbet«). Universal Music betalte forligsbeløbet via en overførsel fra en bankkonto, som selskabet har i Nederlandene. Overførslen skete til en bankkonto, som de sælgende aktionærer i B&M har i Den Tjekkiske Republik.

12. Universal Music anlagde sag ved rechtbank Utrecht (retten i første instans i Utrecht) med påstand om, at de sagsøgte solidarisk blev dømt til at betale 2 767 861,25 EUR med tillæg af renter og omkostninger på grundlag af deres erstatningsansvar uden for kontrakt. Dette krav svarer til den skade, som Universal Music påstår at have lidt som følge af den uagtsomhed, som en medarbejder hos Burns Schwartz International udviste i forbindelse med udarbejdelsen af aftalen om aktieoptioner. Det påstående skadesbeløb udgøres af forskellen mellem på den ene side den tilstræbte salgspris og på den anden side forligsbeløbet og de omkostninger, som Universal Music har måttet afholde i forbindelse med voldgiftsbehandlingen og forligsaftalen.

13. Universal Music har gjort gældende, at det som følge af den handling, som de sagsøgte kritiseres for, har lidt et »initialt formuetab« i Nederlandene, fordi selskabet har afholdt forligsbeløbet og omkostningerne i forbindelse med voldgiften og forligsaftalen af sin formue, der befinder sig i Nederlandene, hvor selskabet har hjemsted.

14. Michael Schilling og Josef Brož, der er bosiddende i henholdsvis Rumænien og Den Tjekkiske Republik, har anfægtet det nederlandske værneting, idet de har gjort gældende, at afholdelsen af forligsbeløbet og andre omkostninger af Universal Musics formue ikke kan betragtes som et initialt formuetab indtrådt i Nederlandene som følge af en handling, der er begået i Den Tjekkiske Republik.

15. Ved dom af 27. maj 2009 erklærede rechtbank Utrecht (retten i første instans i Utrecht) sig inkompetent til at påkende den af Universal Music anlagte sag. Ifølge nævnte ret var den af Universal Music påberåbte skade et rent formuetab, som var den direkte følge af skadetilføjelsen. Spørgsmålet er, om det sted, hvor denne skade er indtrådt – i nærværende tilfælde Baarn, som er Universal Musics hjemsted – kan betragtes som det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Ifølge rechtbank Utrecht (retten i første instans i Utrecht) er dette ikke tilfældet, for der findes ikke tilstrækkeligt med tilknytningsmomenter til at antage, at de nederlandske retter er kompetente i henhold til nævnte forordnings artikel 5, nr. 3).

16. Universal Music appellerede afgørelsen til Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden (appeldomstolen i Arnhem-Leeuwarden), som ved dom af 15. januar 2013 stadfæstede dommen afsagt af rechtbank Utrecht (retten i første instans i Utrecht). Hvad angår artikel 5, nr. 3), fandt nævnte domstol, at der i den foreliggende sag mangler »en særlig snæver tilknytning« mellem tvisten og den ret, som sagen er blevet indbragt for, som udgør et kriterium for anvendelsen af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Den omstændighed, at forligsbeløbet i sidste ende blev betalt fra et i Nederlandene hjemmehørende selskab, er ikke i sig selv tilstrækkelig basis for, at de nederlandske retter får kompetence.

17. Universal Music har indgivet kassationsanke til prøvelse af appeldomstolens dom til Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol). Michael Schilling og Josef Brož har indgivet betinget kontrakassationsanke.

18. Den forelæggende ret har anført, at Domstolen i Marinari-dommen [3] havde lejlighed til at fastslå, at det sted, hvor skadelidte hævder at have lidt et formuetab som følge af en førsteskade, der er tilføjet i en anden kontraherende stat, ikke i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 kan betragtes som det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået.

19. Domstolen har imidlertid endnu ikke præciseret, hvilket kriterium eller hvilket synspunkt de nationale retter skal lægge til grund for afgørelsen af, om der er tale om et initialt formuetab (også betegnet som oprindeligt formuetab eller direkte formuetab) eller om et formuetab, der er en følge eller flyder heraf (også betegnet som følgeskade eller afledt formuetab).

3 — C-364/93, EU:C:1995:289.

20. Domstolen har heller ikke præciseret, hvilket kriterium eller hvilket synspunkt de nationale retter skal lægge til grund for afgørelsen af, hvor et formuetab – det være sig et direkte eller et afledt formuetab – er indtrådt eller må anses for at være indtrådt.

21. Ifølge Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol) opstår ligeledes det spørgsmål, om, og i bekræftende fald, i hvilket omfang en national ret, som skal afgøre, om den er kompetent i henhold til forordning nr. 44/2001, ved sin bedømmelse er forpligtet til at gå ud fra de i denne sammenhæng relevante anbringender fra sagsøgeren, henholdsvis appellanten, eller om den også skal tage hensyn til det, som de sagsøgte eller de indstævnte har anført for at anfægte disse anbringender.

22. Under disse omstændigheder har den forelæggende ret besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 5, nr. 3), i forordning (EF) nr. 44/2001 fortolkes således, at det sted i en medlemsstat, hvor skaden er indtrådt, kan anses for at være »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået«, når skaden udelukkende består i et formuetab, der er en direkte følge af en ansvarspådragende handling uden for kontrakt, der er foretaget i en anden medlemsstat?

2) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende:

   (a) På grundlag af hvilket kriterium eller ud fra hvilke synspunkter skal de nationale retter ved deres bedømmelse af, om de er kompetente i henhold til artikel 5, nr. 3), forordning (EF) nr. 44/2001, afgøre, om der i det foreliggende tilfælde er tale om et formuetab, der er en følge af en ansvarspådragende handling uden for kontrakt (»initialt formuetab« eller »direkte formuetab«), eller om et formuetab, der er en »følge« af en andetsteds indtrådt førsteskade, henholdsvis en skade, der flyder af en andetsteds indtrådt skade (»følgeskade« eller »afledt formuetab«)?

   (b) På grundlag af hvilket kriterium eller ud fra hvilke synspunkter skal en national ret ved sin bedømmelse af, om den er kompetent i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning (EF) nr. 44/2001, afgøre, på hvilket sted formuetabet – det være sig et direkte eller et afledt formuetab – i det foreliggende tilfælde er indtrådt eller må anses for at være indtrådt?

3) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, skal forordning (EF) nr. 44/2001 da fortolkes således, at en national ret, som skal afgøre, om den i det foreliggende tilfælde er kompetent i henhold til forordningen, ved sin bedømmelse er forpligtet til at gå ud fra de i denne sammenhæng relevante anbringender fra sagsøgeren, henholdsvis appellanten, eller skal den også tage hensyn til, hvad de indstævnte har anført for at bestride disse anbringender?«

23. Sagsøgeren i hovedsagen, Michael Schilling og Josef Brož, den græske regering samt Europa-Kommissionen har indgivet skriftlige indlæg og afgivet mundtlige indlæg i retsmødet den 25. november 2015.

## IV – **Analyse**

### A – *Indledende bemærkninger*

24. Jeg citerer i dette forslag til afgørelse Domstolens praksis vedrørende konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager [4], som ændret ved efterfølgende konventioner om nye medlemsstaters tiltræden af denne konvention (herefter »Bruxelleskonventionen«), eftersom, for så vidt som forordning nr. 44/2001 har erstattet Bruxelleskonventionen, den af Domstolen anlagte fortolkning af denne konventions bestemmelser ligeledes gælder for denne forordnings bestemmelser, når bestemmelserne i disse instrumenter kan sidestilles med hinanden [5]. Affattelsen af den centrale bestemmelse i den foreliggende sag, dvs. artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, er således næsten identisk med den tilsvarende bestemmelse i Bruxelleskonventionen, hvis opbygning den har overtaget. Henset til denne ækvivalens er det i overensstemmelse med 19. betragtning til forordning nr. 44/2001 vigtigt at sikre kontinuiteten i fortolkningen af disse to instrumenter [6].

### B – *Det første spørgsmål*

25. Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at det sted i en medlemsstat, hvor skaden [7] er tilføjet, kan anses for »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået«, når skaden udelukkende består i et formuetab, der er en direkte følge af en ansvarspådragende handling, der er foretaget i en anden medlemsstat.

26. Den forelæggende ret ønsker således nærmere bestemt oplyst, om et formuetab, der er lidt i en medlemsstat, udgør et tilstrækkeligt tilknytningskriterium, når det skal afgøres, hvilken ret der er den kompetente ret i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001.

27. Det er kun som undtagelse til det grundlæggende princip, der er indeholdt i artikel 2, stk. 1, i forordning nr. 44/2001, og som tildeler retterne i den medlemsstat, på hvis område den sagsøgte har bopæl, kompetencen, at kapitel II, afdeling 2, i denne forordning fastsætter et vist antal specielle kompetencer, herunder den, der er fastsat i forordningens artikel 5, nr. 3) [8]. Den omstændighed, at retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået eller vil kunne foregå, har kompetencen, udgør en særlig kompetenceregel, der skal undergives en selvstændig og indskrænkende fortolkning [9], og der må ikke anlægges en fortolkning, der rækker ud over de tilfælde, som udtrykkeligt er fastsat ved den nævnte forordning [10].

4 — EFT 1972 L 299, s. 32.

5 — Dom TNT Express Nederland (C-533/08, EU:C:2010:243, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).

6 — Jf. ligeledes for så vidt angår netop artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, dom Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, præmis 19).

7 — For at undgå enhver forvirring skal det fremhæves, at begreberne »tab« og »skade« anvendes uden forskel i dette forslag til afgørelse.

8 — Jf. eksempelvis domme Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, præmis 44) og Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, præmis 23).

9 — Ifølge fast retspraksis. Jf. eksempelvis domme Holterman Ferho Exploitatie m.fl. (C-47/14, EU:C:2015:574, præmis 72), CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, præmis 37) og Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 43).

10 — Jf. eksempelvis domme Coty Germany (C-360/12, EU:C:2014:1318, præmis 45) og Melzer (C-228/11, EU:C:2013:305, præmis 24).

28. Den vigtigste årsag til den særlige kompetenceregel i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 er ifølge Domstolens faste praksis, at der foreligger en særlig snæver sammenhæng mellem tvisten og retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, og at denne sammenhæng begrunder, at det er denne ret, der tillægges kompetencen af retsplejehensyn og af hensyn til tilrettelæggelsen af retssagen [11]. Retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, er normalt også bedst egnet til at træffe afgørelse, bl.a. på grund af nærheden i forhold til tvisten og på grund af, at bevisoptagelsen herved lettes [12].

29. Artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 bestemmer således, at en person, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges i en anden medlemsstat, i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor *skadetilføjelsen* er foregået eller vil kunne foregå.

30. Det skal bemærkes, at der i denne bestemmelse hverken er tale om en *skade* eller et *tab*, men om en *skadetilføjelse*. Det er således ikke hovedsageligt skaden, der er omhandlet i artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001, men den skadevoldende begivenhed. Logikken i denne bestemmelse er efter min opfattelse indlysende: En ret vil normalt have bedst mulighed for at indsamle oplysninger om de faktiske omstændigheder, afhøre vidner og iværksætte alle processuelle handlinger på det sted, hvor skadetilføjelsen rent faktisk er foregået.

31. Det er imidlertid velkendt, at Domstolen siden den principielle sag, der gav anledning til Bier-dommen, den såkaldte dom i sagen »Mines de potasse d'Alsace« [13], har fortolket begrebet »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« således, at det omfatter to forskellige steder, nemlig det sted, hvor skaden er indtrådt [14], og stedet for den skadevoldende [15] begivenhed [16].

32. Hvad angår en formueskade fastslog Domstolen i Marinari-dommen [17], at »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« ikke omfattede det sted, hvor skadelidte hævdede at have lidt et formuetab *som følge af* en skade, der oprindelig var indtrådt og lidt af ham i en anden kontraherende stat [18]. I den pågældende sag havde sagsøgeren deponeret en pakke »promissory notes« (veksler) i en afdeling af en bank i Det Forenede Kongerige, som bankens ansatte havde nægtet at udlevere igen, og de havde givet politiet underretning om dem under henvisning til, at deres oprindelse var tvivlsom, hvilket medførte, at sagsøgeren blev anholdt, og nævnte »promissory notes« blev taget i forvaring. Efter at de engelske myndigheder havde frafaldet sigtelsen mod sagsøgeren, anlagde han sag ved en italiensk ret med påstand om, at banken blev pålagt at betale erstatning for den skade, som dens ansatte havde forårsaget. Påstanden vedrørte dels betaling af et beløb svarende til vekslernes værdi, dels erstatning for det tab, som han havde lidt som følge af sin tilbageholdelse, en række kontraktbrud og som følge af den skade, som hans omdømme havde lidt.

33. I hovedsagen er aftalen indeholdende den fejlagtige bestemmelse blevet forhandlet og underskrevet i Den Tjekkiske Republik. Parternes rettigheder og forpligtelser er blevet fastsat i nævnte medlemsstat, herunder forpligtelsen for Universal Music til at betale et højere beløb end det oprindeligt planlagte for de resterende 30% af aktierne. Denne kontraktforpligtelse, som aftaleparterne ikke havde til hensigt at indgå, opstod i Den Tjekkiske Republik. Det er således i denne medlemsstat, at forpligtelsen til at betale en højere pris end den oprindeligt planlagte blev irreversibel og uomgåelig, og det er efter min opfattelse her skaden er indtrådt.

11 — Jf. dom Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

12 — Dom Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

13 — 21/76, EU:C:1976:166.

14 — »Erfolgsort« i tysk litteratur.

15 — »Handlungsort« i tysk litteratur.

16 — 21/76 (EU:C:1976:166, præmis 24). Jf. ligeledes domme Zuid-Chemie (C-189/08, EU:C:2009:475, præmis 23) og Kainz (C-45/13, EU:C:2014:7, præmis 23).

17 — C-364/93, EU:C:1995:289.

18 — Jf. dom Marinari (C-364/93, EU:C:1995:289, præmis 21).

34. Denne konstatering indebærer, at de to første spørgsmål bliver hypotetiske, for så vidt som »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« i henhold til fast retspraksis er Den Tjekkiske Republik.

35. Den forelæggende ret har imidlertid anført, at den ikke i Domstolens praksis har kunnet finde noget svar på spørgsmålet om, hvorvidt alene en formueskade kan udgøre en »Erfolgsort« og dermed danne grundlag for en kompetence i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001. Den er med andre ord i tvivl om, hvorvidt der foreligger kompetence i henhold til ovennævnte bestemmelse, når der ikke allerede har været en førsteskade som i den sag, der gav anledning til Marinari-dommen [19].

36. Subsidiært er det centrale spørgsmål i den foreliggende sag i dette tilfælde således, om Domstolens konstatering i dommen i sagen Mines de potasse d'Alsace [20], hvorefter udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået« omfatter begge steder, ligeledes gælder, når der alene er tale om en formueskade.

37. Det gør den efter min mening ikke.

38. Når der er tale om en formueskade, der udelukkende består i en reduktion af formueaktiverne [21], er begrebet »Erfolgsort« efter min opfattelse ikke relevant [22]. I visse situationer kan der ikke sondres mellem begreberne »Handlungsort« og »Erfolgsort«. Ved bestemmelsen af et eventuelt »Erfolgsort« afhænger alt i en sådan situation af spørgsmålet om, hvor formueaktiverne befinder sig, hvilket normalt er det samme sted som bopælsstedet, eller når der er tale om en juridisk person, selskabets hjemsted. Dette spørgsmål er ofte tilfældigt og hænger sammen med overvejelser, der ikke har noget at gøre med de faktiske omstændigheder.

39. Jeg ville derfor være forsigtig med ordret at overføre retspraksis baseret på dommen i sagen Mines de potasse d'Alsace [23] på en situation, hvor der er tale om en formueskade. Som Kommissionen med rette har fremhævet i sine indlæg, er det ikke for at udvide undtagelsen fra den generelle kompetenceregel, at Domstolen i dommen i sagen Mines de potasse d'Alsace [24] accepterede muligheden for, at sagsøgeren kan vælge mellem det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, og stedet for den skadevoldende begivenhed. Begrundelsen for en sådan valgmulighed ligger i behovet for at være så tæt som muligt på tvistens faktiske omstændigheder og for at udpege den ret, der bedst kan afgøre sagen, og i denne forbindelse effektivt gennemføre en retssag f.eks. ved at indsamle beviser og afhøre vidner.

40. Som anført ovenfor befinder alle de faktorer, der gør det muligt for en ret effektivt at gennemføre en retssag, sig således i Den Tjekkiske Republik.

41. Med andre ord er alene den omstændighed, at et forligsbeløb er afholdt af et selskab etableret i Nederlandene, af retsplejehensyn og procesøkonomiske hensyn ikke tilstrækkeligt til at begrunde de nederlandske retsinstansers kompetence.

42. En analyse af Domstolens praksis afkræfter efter min opfattelse ikke denne tilgang.

19 — C-364/93, EU:C:1995:289,

20 — 21/76, EU:C:1976:166.

21 — »Vermogensschade« i den af den forelæggende ret anvendte terminologi.

22 — Det forholder sig naturligvis anderledes, hvis det er selve formuen, der er genstand for den ansvarspådragende handling. I dette tilfælde er det efter min opfattelse indlysende, at »Erfolgsort« meget vel kan være det sted, hvor formueskaden er tilføjet. Jf. i denne retning ligeledes P. Mankowski, i U. Magnus og P. Mankowski, *Brussels Ibis Regulation – Commentary*, Verlag Dr. Otto Schmidt, Köln, 2016, artikel 7, nr. 328.

23 — 21/76, EU:C:1976:166.

24 — 21/76, EU:C:1976:166.

43. I den sag, der gav anledning til Kronhofer-dommen [25], havde den skadelidte part, der var etableret i Østrig, taget imod et tilbud om at åbne en konto i Tyskland, hvortil han havde overført kapital. Domstolen fastslog, at Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 3), skulle fortolkes således, at udtrykket »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået«, ikke kan være sagsøgerens bopæl, hvor »midtpunktet for hans formue« befinder sig, *alene af den grund*, at han har lidt økonomisk skade som følge af et tab af en del af sin formue, som er indtrådt og lidt i en anden kontraherende stat [26]. Denne konstatering er overbevisende, eftersom dette sted er mere eller mindre tilfældigt og ikke nødvendigvis er et pålideligt tilknytningskriterium.

44. I den sag, der gav anledning til Kolassa-dommen [27], havde en investor i sit eget land, Østrig, investeret et bestemt beløb i en bank. Domstolen fastslog, at det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået, er det sted, hvor investoren har lidt skade [28], dvs. i Østrig. Ifølge Domstolen forelå der kompetence i henhold til artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 [29].

45. Efter min opfattelse kan der imidlertid ikke af denne sag udledes en generel regel, hvorefter en formueskade er et tilstrækkeligt tilknytningskriterium med henblik på ovennævnte bestemmelse. De faktiske omstændigheder i den sag, der gav anledning til Kolassa-dommen [30], var således specielle. Den sagsøgte part i denne sag, en britisk bank, havde offentliggjort et prospekt om de pågældende finansielle certifikater i Østrig [31], og det var en østrigsk bank, der (videre-)solgte disse certifikater.

46. I den sag, der gav anledning til dommen i sagen CDC Hydrogen Peroxide om konkurrenceret, hvor ofrene befandt sig i flere medlemsstater, fastslog Domstolen, at disse forskellige steder kunne fungere som tilknytningsmomenter [32]. Domstolen fastslog, at, »[h]vad angår en skade, der består i meromkostninger, som en køber har betalt som følge af en kunstig høj pris [...], er det kun muligt at identificere dette sted for hvert enkelt angiveligt offer, idet det i princippet er hvert enkelt offers hovedsæde« [33].

47. Efter min opfattelse kan denne konstatering ikke danne grundlag for en generel regel om, at den skadelidte virksomheds hovedsæde er det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået. Denne konstatering kan tværtimod også her forklares ved denne sags særlige karakteristika, hvor et stort antal personer havde lidt skade. Det var derfor ikke muligt at identificere et enkelt sted, hvor den omhandlede aftale var blevet indgået, og heller ikke stedet for den skadevoldende begivenhed. Jeg er endvidere af den opfattelse, at en virksomheds hovedsæde normalt er sammenfaldende med dens økonomiske aktiviteter.

48. Sammenfattende kan jeg ikke se, hvordan artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skulle kunne begrunde, at en ret beliggende i en medlemsstat, hvis eneste tilknytningsmoment til tvisten er den omstændighed, at den skadelidte part dér har lidt en formueskade, tillægges retslig kompetence.

49. Jeg foreslår derfor, at det første spørgsmål besvares således, at artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at det sted i en medlemsstat, hvor skaden er indtrådt, i mangel af andre tilknytningsmomenter ikke kan anses for at være »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået«, når skaden udelukkende består i et formuetab, der er en følge af en ansvarspådragende handling, der er foretaget i en anden medlemsstat.

25 — C-168/02, EU:C:2004:364.

26 — Dom Kronhofer (C-168/02, EU:C:2004:364, præmis 21).

27 — C-375/13, EU:C:2015:37.

28 — Dom Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 54).

29 — Dom Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 57).

30 — C-375/13, EU:C:2015:37.

31 — Jf. ligeledes mit forslag til afgørelse i sag Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, punkt 64).

32 — C-352/13, EU:C:2015:335 (præmis 52).

33 — Dom CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335).

50. Henset til dette forslag er det ufornødent at behandle det andet spørgsmål.

*C – De tredje spørgsmål*

51. Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret i nærmere bestemt oplyst, om artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 skal fortolkes således, at den nationale ret, der skal afgøre, om den er kompetent i henhold til denne bestemmelse, er forpligtet til at basere sin bedømmelse på sagsøgerens anbringender, eller om den også skal tage hensyn til, hvad sagsøgte har anført for at bestride disse anbringender.

52. Selv om den forelæggende ret kun har stillet dette spørgsmål, såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende, mener jeg, at det er hensigtsmæssigt at besvare det, da dette spørgsmål har generel betydning og henviser til vurderingen af kompetence og ikke blot til spørgsmålet om, hvorvidt en formueskade er tilstrækkelig til at fastslå kompetence.

53. Det skal indledningsvis fremhæves [34], at den retslige kompetence afgøres på grundlag af de selvstændige regler i forordning nr. 44/2001, mens sagens realitet afgøres i henhold til gældende national ret, der udpeger lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser [35] og for forpligtelser uden for kontrakt [36].

54. Efter min opfattelse findes der i den eksisterende retspraksis allerede en række ledetråde, der kan danne grundlag for en besvarelse af dette spørgsmål.

55. Forordning nr. 44/2001 præciserer ikke rækkevidden af de kontrolforpligtelser, der påhviler en national ret i forbindelse med prøvelsen af dens kompetence. Det følger af fast retspraksis, at Bruxelleskonventionen ikke havde til formål at gøre de processuelle regler i de forskellige kontraherende stater ensartede, men at give regler for fordelingen af retternes kompetence i borgerlige sager, herunder handelssager, i retsforhold mellem de kontraherende stater, og at lette fuldbyrdelse af retsafgørelser [37]. Det fremgår ligeledes af fast retspraksis, at man med hensyn til de processuelle regler må henholde sig til de nationale regler, der er gældende for den domstol, ved hvilken sagen er anlagt, forudsat at der ikke gøres indgreb i Bruxelleskonventionens tilsigtede virkning [38].

56. Domstolen har således fastslået, at en sagsøger også kan anvende det i Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 1), omhandlede opfyldelsesværneting, når der mellem parterne er tvist om eksistensen af den aftale, som det indtalte krav støttes på [39]. Den har ligeledes præciseret, at det er i overensstemmelse med retssikkerhedshensynet, at den nationale ret, som har fået en sag forelagt, uden vanskeligheder kan tage stilling til, om den er kompetent ifølge konventionens regler uden at skulle undersøge sagen i realiteten [40].

57. Domstolen har ligeledes fastslået, at den ret, for hvilken sagen verserer, på tidspunktet for prøvelsen af rettens internationale kompetence hverken undersøger, om det negative anerkendelsessøgsmål kan antages til realitetsbehandling, eller berettigelsen heraf i henhold til national ret, men alene identificerer tilknytningsmomenterne til den stat, hvor retten er beliggende, som kan

34 — Jf. ligeledes mit forslag til afgørelse i sag Kolassa (C-375/13, EU:C:2014:2135, punkt 69).

35 — Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17.6.2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT L 177, s. 6).

36 — Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11.7.2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (Rom II-forordningen) (EUT L 199, s. 40).

37 — Jf. i denne henseende domme Shevill m.fl. (C-68/93, EU:C:1995:61, præmis 35), Italian Leather (C-80/00, EU:C:2002:342, præmis 43) og DFDS Torline (C-18/02, EU:C:2004:74, præmis 23).

38 — Domme Hagen (C-365/88, EU:C:1990:203, præmis 19 og 20) og Shevill m.fl. (C-68/93, EU:C:1995:61, præmis 36).

39 — Dom Effer (38/81, EU:C:1982:79, præmis 8).

40 — Dom Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, præmis 27).

begrunde dens kompetence i medfør af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001[41]. Den har ligeledes fastslået, at den påkendende ret med henblik på anvendelsen af artikel 5, nr. 3), i forordning nr. 44/2001 – alene med det formål at efterprøve, om den har kompetence i medfør af denne bestemmelse – kan lægge til grund, at sagsøgerens påstande for så vidt angår betingelserne for ansvar uden for kontrakt er godtgjorte[42]. Endelig har den fastslået, at der ikke inden for rammerne af prøvelsen af kompetencen efter forordning nr. 44/2001 skal iværksættes en omfattende bevisførelse for omtvistede faktiske omstændigheder, som er relevante både for kompetencespørgsmålet og for spørgsmålet om det rejste kravs eksistens. Den ret, for hvilken søgsmålet er indbragt, kan imidlertid prøve sin internationale kompetence i lyset af alle de oplysninger, som den råder over, herunder i givet fald den sagsøgtes anfægtelser[43].

58. Jeg foreslår, at det tredje spørgsmål besvares således, at den ret, for hvilken søgsmålet er indbragt, med henblik på at afgøre, om den er kompetent i henhold til bestemmelserne i forordning nr. 44/2001, skal vurdere alle de oplysninger, som den er i besiddelse af, herunder eventuelt oplysninger indgivet af den sagsøgte.

## V – **Forslag til afgørelse**

59. Henset til det ovenstående foreslår jeg, at Domstolen besvarer de præjudicielle spørgsmål fra Hoge Raad der Nederlanden (Nederlandenes øverste domstol) således:

»1) Artikel 5, nr. 3), i Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område skal fortolkes således, at det sted i en medlemsstat, hvor skaden er indtrådt, i mangel af andre tilknytningsmomenter ikke kan anses for at være »det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået«, når skaden udelukkende består i et formuetab, der er en direkte følge af en ansvarspådragende handling, der er foretaget i en anden medlemsstat.

2) Den ret, for hvilken et søgsmål er indbragt, skal med henblik på at afgøre, om den er kompetent i henhold til bestemmelserne i forordning nr. 44/2001, vurdere alle de oplysninger, som den er i besiddelse af, herunder eventuelt oplysninger indgivet af den sagsøgte.«

41 — Dom Folien Fischer og Fofitec (C-133/11, EU:C:2012:664, præmis 50).

42 — Dom Hi Hotel HCF (C-387/12, EU:C:2014:215, præmis 20).

43 — Dom Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, præmis 65).